

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ПСИХОЛОГІЧНИМ ЗДОРОВ'ЯМ УКРАЇНЦІВ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ ЗА КОРДОНОМ У ЗВ'ЯЗКУ З ВІЙНОЮ

TOLERANCE TO UNCERTAINTY AND ITS CONNECTION WITH THE PSYCHOLOGICAL HEALTH OF UKRAINIANS RESIDING ABROAD DUE TO THE WAR

Стаття присвячена дослідженню взаємозв'язку між загальним рівнем толерантності до невизначеності та її складовими з компонентами психологічного здоров'я українців, вимушено переміщених за кордон внаслідок повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році.

Дослідження має на меті по-перше, проаналізувати рівень розвитку толерантності до невизначеності та її зв'язок із психологічним здоров'ям українців, які знаходяться під впливом дії екстремальних факторів, пов'язаних з феноменом вимушеного переміщення в зв'язку з війною, по-друге розкрити потенціал толерантності до невизначеності як ресурсу для адаптації українців до нових, стресових умов життя.

Дослідження толерантності до невизначеності здійснювалось за допомогою методики «Визначення рівня толерантності до невизначеності С. Баднер» та PCRS «Особистісна готовність до змін» А. Рольник, С. Хізер, М. Голд, К. Халл в адаптації Н. Бажанової і Г. Бардієр; для діагностики компонентів психологічного здоров'я особистості використано методики «Шкала позитивного психічного здоров'я» авторами Я. Лукат та інші в адаптації Л. Карамушка, О. Креденцер, К. Терещенко та «Самооцінка психічних станів» за Г. Айзенком.

При аналізі зв'язку між толерантністю до невизначеності за методикою Баднера та компонентами психологічного здоров'я особистості кореляційного зв'язку не виявлено, це можна пояснити тим, що вибір даної методики при дії цих екстремальних факторів, не був вдалим. Результати дослідження зв'язку між толерантністю до невизначеності (методика «Особистісна готовність до змін», шкала толерантність до двозначності), іншими діагностичними складовими готовності до змін та рефлексивно-особистісним, емоційним компонентами психологічного здоров'я особистості демонструють наявність взаємозв'язку.

Ключові слова: толерантність до невизначеності, складові толерантності до невизначеності, психологічне здоров'я, компо-

ненти психологічного здоров'я, воєнний час, вимушено переміщенні особи за кордоном.

The article is devoted to the study of the relationship between the general level of tolerance for uncertainty and its components with the components of psychological health of Ukrainians forcibly displaced abroad as a result of the full-scale invasion of the Russian Federation in 2022.

The research aims, firstly, to analyze the level of development of tolerance to uncertainty and its connection with the psychological health of Ukrainians who are under the influence of extreme factors related to the phenomenon of forced displacement in connection with the war, according to the second is to reveal the potential of tolerance to uncertainty as a resource for adapting Ukrainians to new, stressful living conditions.

The study of tolerance to uncertainty was carried out using the methods "Determining the level of tolerance to uncertainty by S. Budner" and PCRS "Personal readiness for change" by A. Rolnyk, S. Heather, M. Gold, K. Hull, adapted by N. Bazhanova and G. Bardier; for the diagnosis of the components of the psychological health of the individual, the methods "Positive Mental Health Scale" by J. Lukat and others, adapted by L. Karamushka, O. Kredentser, K. Tereshchenko and "Self-Assessment of Mental States" by H. Eysenck, were used.

When analyzing the relationship between the tolerance to uncertainty according to the Badner method and the components of the psychological health of the individual, no correlation was found, this can be explained by the fact that the choice of this method under the influence of these extreme factors was not successful. The results of the study of the relationship between tolerance to uncertainty (methodology "Personal Readiness to Change", tolerance to ambiguity scale), other diagnostic components of readiness to change and reflective-personal, emotional components of the psychological health of the individual demonstrate the existence of a relationship.

Key words: tolerance to uncertainty, components of tolerance to uncertainty, psychological health, components of psychological health, war-time, forcibly displaced persons abroad.

УДК159.923.2:314.151.3-054.73
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.65.25>

Грабова Т.В.

магістрантка за спеціальністю 053 – Психологія
Чорноморський національний
університет імені Петра Могили

Астремська І.В.

д. психол. н., доцент,
професор кафедри психології
Чорноморський національний
університет імені Петра Могили

Зараз український народ переживає значні турбулентності спричинені війною в країні, однак загрозу для особистості у таких умовах несе не лише безпосередній вплив бойових дій. Недостатньо вивченою є тема впливу толерантності до невизначеності на психологічне здоров'я особистості, яка знаходиться в умовах дії екстремальних (стресових) факторів, зумовлених війною в країні, вимушеним переміщенням до іншої країни та перебуванням за кордоном, тобто під впливом дії так званої «травматичної тріади українців» [5]. Процес

міжкультурної адаптації до нового оточення, стани невизначеності та тривоги, втрата звичного місця проживання, безпорадність та бажання повернутися додому та інші характеристики ситуації вимушеного переселення значною мірою впливають на психологічне здоров'я особистості [3; 5].

Розглянемо історичний контекст та визначення поняття. Поняття «толерантність до невизначеності» з'явилося у психології в середині ХХ століття. Його введення пов'язане з потребою пояснити поведінку

людей в умовах нечіткої інформації та мінливості середовища. Вперше поняття толерантності до невизначеності застосовується у працях Е. Френкель-Брунсвік (1948) у рамках вивчення авторитаризму, тому що авторитарність є яскравим проявом інтолерантності до невизначеності [6].

Інтолерантність можна розглядати як протилежність поняттю толерантності. З самого початку досліджень цього явища, два терміни – «толорантність до невизначеності» (ТН) і «інтолерантність до невизначеності» (ІТН) – існують паралельно в науковому обігу. А. Гусєв у своїх дослідженнях підкреслює, що найбільшу увагу дослідників привертає саме ІТН, оскільки це набір психологічних характеристик, які характерні для осіб інтолерантних до невизначеності. Цей набір рис традиційно асоціюється з ознаками авторитаризму, перфекціонізму, підвищеної тривожності, схильності до паніки та спотворення інформації [2].

Вивчення толерантності до невизначеності – це динамічний напрямок досліджень, який постійно розвивається. На сьогоднішній день не існує узгодженого та однозначного тлумачення психологічного змісту поняття «толорантність до невизначеності». Дослідники розглядали толорантність до невизначеності з різних аспектів. Е. Френкель-Брунсвік, С. Баднер, С. Бочнер досліджували зміст та конструкт толорантності до невизначеності. Е. Мак-Дональд, Р. Нортон вивчали толорантність до невизначеності, як стійку рису особистості. Д.Л. МакКоллум, М. Лейн, К. Кленке досліджували як формально-динамічну характеристику, що залежить від контексту [11].

С. Литвин пропонує визначення толорантності до невизначеності, як особистісної риси, яка «проявляється у постійній готовності до того, що може відбутися будь що». Також у результаті операціоналізації виділяє в дослідженнях 13 компонентів змістовного наповнення психологічного конструкту толорантності до невизначеності [6].

Г. Федоришин підсумовує, що ТН розглядається комплексно, як багатогранне явище, що включає і схильність до певного сприйняття, і когнітивну характеристику особистості, і реакцію на невизначеність [11].

Як стверджують Н. Бардин, Ю. Жидецький, Ю. Кіржецький та інші толорантність до невизначеності – є багатовимірним конструктом та узагальнюючою рисою особистості, що полягає в прагненні до новизни, змін, вирішуванні більш складних завдань, здатності діяти самостійно і виходити за рамки обмежень [1].

З урахуванням того, що у даному дослідженні ми тестуємо вибірку з вимушено переміщених осіб, які знаходяться за кордоном в ситуації невизначеності, то доречно проаналізувати поняття ТН в розрізі експатріації.

Через культурні відмінності в цінностях, нормах і поведінки, експатріанти часто не можуть інтерпретувати соціальні сигнали або орієнтуватися в повсякденному житті [12].

По дослідженням О. Креденцер за результатами анкетування українців, які знаходяться за кордоном, негативні стани супроводжують їх навіть при знаходженні в безпечному місці, лише впорядкування психологічних станів та емоцій змінюється порівняно з виявами цих показників при знаходженні осіб в Україні. Так найбільш вираженими є стани невизначеності (збільшення показника з 55,4% до 73,6%), тривоги (зменшення показника з 86,7% до 55,2%), депресії (збільшення показника з 33,5% до 47,1%) [5].

Організація і методи дослідження взаємозв'язку толорантності до невизначеності із психологічним здоров'ям особистості. На сьогоднішній час маємо значну кількість сучасних наукових досліджень, стверджуючих що толорантність до невизначеності впливає на різні компоненти психологічного здоров'я особистості (К. Терещенко, В. Івкін, Л. Карамушка, В. Лагодзінська, О. Ковальчук, & А. Вознюк; Г. Павленко; Д. Гард & Л. Люнг; А. Фернам, Дж. Маркс та ін.). Систематизувавши результати наукових досліджень, можна з упевненістю стверджувати, що вплив толорантності на психологічне здоров'я особистості, і їхня кореляція є доведеним фактом. Стосовно змінних психологічного здоров'я, які мають негативний взаємозв'язок з ТН слід окреслити фрустрованість, тривожність, ригідність, негативний афект, стрес, занепокоєння, перфекціонізм та ін. Всупереч цьому розвинена ТН є детермінантом психологічного здоров'я особистості та позитивно корелює з відчуттям благополуччя, задоволення життям, самоефективністю, ефективною регуляцією емоцій, соціальним функціонуванням, усвідомленістю, екстраверсією та відкритістю. Підсумовуючи, емоційний та рефлексивно-особистісний компоненти психологічного здоров'я особистості взаємопов'язані з толорантністю до невизначеності [4; 8; 9; 11; 14; 13].

Емпіричне дослідження взаємозв'язку толорантності до невизначеності із психологічним здоров'ям українців складалося з декількох взаємопов'язаних кроків. Спочатку визначався рівень розвитку ТН та інших діагностичних складових за дібраними методиками. Наступним кроком була проведена діагностика рівня змінних психологічного здоров'я особистості за обраними методиками. Завершальний етап дослідження передбачав аналіз взаємозв'язку толорантності до невизначеності та її складових із психологічним здоров'ям особистості.

Контрастний фон вимушеного переміщення дозволяє нам детально дослідити, як різні компоненти психологічного здоров'я реагують на

екстремальні умови, створюючи можливість для глибинного аналізу їхніх взаємозв'язків.

У дослідженні взяли участь 42 жінки-українки вимушено переміщені (ВПО) за кордон в зв'язку з війною віком від 18 до 73 років (середній вік досліджуваних склав 40 років).

Методика «Визначення рівня ТН С. Баднер» 16-пунктова шкала (половина позитивних, половина негативних тверджень) з детальним описом. Баднер стверджував, що кожен пункт повинен торкатися щонайменше одного з передбачуваних показників сприйнятої загрози, а саме феноменологічної поступливості або заперечення, оперативного підпорядкування або заперечення. За цією методикою, слід оцінювати наведені твердження за семибальною оціночною шкалою відповідно до ставлення до кожного. Після отримання результатів необхідно підрахувати загальну суму балів, набраних за всіма шістьнадцятьма пунктами, при цьому чим вище цей показник, тим вища ТН. Пункти стосуються одного з трьох типів неоднозначних ситуацій: новизни, складності та нерозв'язності, що дозволяє при розрахунку балів для окремих субшкал визначити джерело ТН [1; 13].

Текст опитувального методика «Особистісна готовність до змін» складається з 35 тверджень, кожне з яких слід оцінювати за шестибальною оціночною шкалою відповідно до ставлення до кожного. Розрахунок суми балів проводиться за кожною з семи шкал окремо за затвердженим алгоритмом. «Толерантність до двозначності» за цією методикою ґрунтується на вмінні зберігати спокій та самовладання в ситуаціях невизначеності, коли суть подій незрозуміла, а результат непередбачуваний, вона передбачає стійкість до нечітких цілей та очікувань, а також здатність приймати незавершення справ як норму. Зазначена методика крім визначення толерантності до двозначності дозволяє виявити ще такі шість аспектів особистісної готовності до змін: 1) «пристрасність», яка характеризується енергійністю, неумомністю та підвищеним життєвим тонусом; 2) «винахідливість», розглянута як здатність знаходити виходи з складних ситуацій та використовувати нові ресурси для вирішення проблем; 3) «оптимізм» – це великі надії та сподівання, віра в успіх та уникнення фокусування на гіршому розвитку подій, прагнення уявляти можливості вирішення проблем, а не їх обставини; 4) «сміливість», підприємливість, розглянуті як прагнення до нового, невідомого та відмова від відомого та надійного; 5) «адаптивність», що передбачає здатність змінювати власні плани та рішення, перебудовуватися в нових ситуаціях і не наполягати на своєму, якщо це необхідно; 6) «упевненість», що впливає з глибокої віри у власні можливості, цінність та внутрішню силу [1; 7].

Для вимірювання емоційного компонента психологічного здоров'я ВПО Методика «Самооцінка психічних станів» за Г. Айзенком складається з 40 тверджень, кожне з яких слід оцінювати за трьома оціночними шкалами (2 бали – підходить, 1 бал – не зовсім підходить, 0 балів – не підходить) відповідно до ставлення до кожного. Розрахунок суми балів проводиться за кожним з чотирьох груп питань, що відповідають емоційному компоненту (тривожність, фрустрація, ригідність, агресивність) окремо. Бали п'ятнадцять та вище відповідають високому рівню прояву негативного психічного стану [10].

Методика «Шкала позитивного психічного здоров'я» містить 9 тверджень, кожне з яких слід оцінювати за чотирибальною шкалою. Після отримання результатів необхідно підрахувати загальну суму балів, набраних за всіма дев'ятьма пунктами, при цьому чим вище цей показник, тим вищий рівень позитивного ментального здоров'я. Позитивна направленість психічного здоров'я дозволяє зберігати стійкість перед стресом та налагоджувати зв'язки з оточуючими. Ця шкала вимірює рефлексивно-особистісний компонент психологічного здоров'я, який має взаємозв'язок з ТН, та дає можливість дослідити позитивну спрямованість здоров'я, що в умовах дії екстремальних факторів є суттєвим [5].

Результати дослідження та їх обговорення. Виконуючи перший крок емпіричного дослідження за методикою «Толерантності до невизначеності Баднера» отримані наступні показники толерантності до невизначеності для українців, вимушено переміщених за кордон в зв'язку з війною, в цілому ТН сформована на середньому рівні, так середнє значення склало 71,43, при цьому за субшкалами: найбільш виражена складність 39,05 відповідає високому рівню значення показника, найменш виражені новизна 18,81 та невіршуваність 13,57 відповідає середньому рівню сформованості.

Застосування шкали PCRS дозволило отримати наступні дані: середнє значення толерантності до двозначності складає 13,95, значення інших діагностичних складових наведено у табл. 1, при цьому рівень сформованості толерантності до двозначності та інших складових – низький.

Виконуючи другий крок емпіричного дослідження проводимо діагностику рівня змінних психологічного здоров'я особистості. Відтак за методикою «Шкала позитивного психічного здоров'я», отримане середньовибіркове значення показника ментального здоров'я 22,62, що відповідає низькому рівню (допустимий діапазон 9–24 бали) рефлексивно-особистісного компоненту психологічного здоров'я.

Таблиця 1

Результати дослідження ТН та інших діагностичних складових готовності до змін

Шкала	Мінімум	Максимум	Середнє	Медіана	Мода
Пристрасність	11	27	17,76	18	19
Винахідливість	8	28	18,67	19	19
Оптимізм	11	26	19,52	20	21
Сміливість, підприємливість	10	21	15,29	16	16
Адаптивність	7	20	15,19	16	16
Упевненість	7	24	16,71	16	16
Толерантність до двозначності	6	21	13,95	13,5	13

За допомогою шкали Г. Айзенка середній бал склав: тривожність 11,12, фрустрація 10,38, агресивність 10,83, ригідність 11,14, що відповідає середньому рівню за шкалою самооцінки психічних станів і вказує на досить збалансований емоційний стан досліджуваних.

Виконуючи заключне завдання емпіричного дослідження проводимо аналіз взаємозв'язку толерантності до невизначеності за шкалами Баднера і PCRS та компонентами психологічного здоров'я особистості. Кореляційний аналіз за Пірсоном (критичне значення коефіцієнту $r_{теор} = 0,39$ для $n = 42$ при рівні значущості 0,99) не виявив значущих зв'язків між досліджуваними змінними за методикою Баднера, за винятком негативного зв'язку між новизною та ментальним здоров'ям (див. табл. 2). Застосування коефіцієнта кореляції Пірсона для оцінки зв'язків між толерантністю до невизначеності і складовими за методикою PCRS та компонентами психологічного здоров'я, демонструють наявність взаємозв'язку. Відтак, виражені негативні психічні (фрустрації, агресивності, ригідності) стани українок-ВПО тісно пов'язані з низькими показниками толерантності до двозначності.

Також наявний негативний зв'язок між складовими ТН та психічними станами: упевненістю та фрустрацією; винахідливістю та фрустрацією, ригідністю; пристрасністю та фрустрацією, ригідністю. Позитивний зв'язок наявний між рефлексивно-особистісним компонентом психологічного здоров'я вимушено-переміщених жінок та толерантністю до двозначності, оптимізмом, упевненістю, пристрасністю, винахідливістю.

Відсутність кореляційного зв'язку між ТН за шкалою Баднера та психологічним здоров'ям особистості можна пояснити тим, що вибір даної методики при дії екстремальних факторів (феномен вимушеного переміщення біженців в зв'язку з війною) не був вдалим. Слід зазначити, що в сучасних умовах формулювання тверджень шкали Баднера зазнало критики за те, що вони не відображають відповідного стимулу або навіть взагалі не вказують на невизначеність [15]. Також відмічається, що твердження можуть бути заплутаними через посилання на конкретну ситуацію, яка може

Таблиця 2

Результати аналізу зв'язку між толерантністю до невизначеності, її складовими та компонентами психологічного здоров'я особистості

Шкала	тривожність	фрустрація	агресивність	ригідність	ментальне здоров'я
	Коефіцієнт Пірсона ($r_{емпир}$)				
Складові за шкалою Баднера:					
Толерантність до невизначеності	0,13798	0,27510	0,13841	0,22860	-0,07837
Новизна	0,17468	0,34002	-0,21475	0,05540	-0,46819
Складність	0,10232	0,12613	0,24381	0,19648	0,17280
Невирішуваність	-0,06392	0,09263	0,06233	0,12521	-0,10579
Складові за PCRS:					
Толерантність до двозначності	-0,18305	-0,44198	-0,39469	-0,42058	0,47491
Пристрасність	-0,14375	-0,53436	-0,20937	-0,56026	0,50714
Винахідливість	-0,07548	-0,51794	-0,30445	-0,57441	0,51707
Оптимізм	-0,18182	-0,36679	-0,12495	-0,34836	0,42806
Сміливість	0,01365	-0,19165	0,07021	-0,29767	0,26993
Адаптивність	0,04863	0,41343	-0,08701	0,04172	-0,26479
Упевненість	-0,12098	-0,43198	-0,12580	-0,33191	0,45698

викликати хибні реакції. Баднер розглядав ТН як «неспецифічну» рису, яка не веде до конкретної поведінки чи оцінок, які не є проявами самої ТН [13]. Водночас методика оцінки толерантності до невизначеності, як складової особистісної готовності до змін, особливо актуальна в контексті кризових ситуацій, таких як вимушене переміщення.

Висновки. Отримані результати показали, що є взаємозв'язок між толерантністю до невизначеності та рефлексивно-особистісним і емоційним компонентами психологічним здоров'ям українок, вимушено переміщених за кордон в зв'язку з війною.

Кореляційний аналіз демонструє, що рівень толерантності до невизначеності є потужним предиктором психологічного здоров'я вимушено переміщених осіб. Високий рівень сформованості толерантності до невизначеності корелює з позитивними аспектами психологічного здоров'я, такими як саморегуляція, оптимізм, здатність до міжособистісної взаємодії, упевненість та адаптивність. Натомість, низький рівень сформованості толерантності до невизначеності (інтолерантність) пов'язаний з негативними емоційними станами, зниженою самооцінкою та труднощами в соціальній адаптації. Підсумовуючи, розвиток толерантності до невизначеності є важливим ресурсом для успішної адаптації до стресових умов вимушеної міграції.

Результати дослідження підкреслюють необхідність розробки та впровадження програм з проведення психокорекційної роботи, спрямованих на формування толерантності до невизначеності у жінок ВПО. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення механізмів формування толерантності до невизначеності, а також на розробку більш ефективних стратегій психологічної допомоги вимушено переміщеним особам.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бардин Н. М., Жидецький Ю. Ц., Кіржецький Ю. І. та ін. Стресостійкість: навчальний посібник / за ред. Я. М. Когути. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 204 с.
2. Гусев А. І. Толерантність до невизначеності як чинник розвитку ідентичності особистості : дис.... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2009. 233 с.
3. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я особистості під час війни: як його зберегти та підтримати: Метод. рекомендації. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2022. 52 с.
4. Карамушка Л., Терещенко К., Креденцер, О., Івкін В., Лагодзінська В., Ковальчук, О., & Вознюк, А. Толерантність до невизначеності як детермінанта забезпечення психологічного здоров'я освітнього персоналу в умовах соціальної напруженості. *Організаційна психологія. Економічна*

психологія. 2021. № 4 (24). С. 30–38. <https://doi.org/10.31108/2.2021.4.24.4>.

5. Креденцер О. Забезпечення психічного здоров'я українців, що перебувають в Німеччині у зв'язку з війною. Навчально-методичний посібник. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 116 с.

6. Литвин С. В. Толерантність до невизначеності як психологічний конструкт. *Psychological journal*. 2019. № 1 (21). С. 90–107. DOI: <https://doi.org/10.31108/1.2019.1.21>.

7. Назаренко Н. А. Особистісна готовність до змін студентів як потенціал для вибору власної життєвої позиції. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки*. 2020. № 4. С. 63–70. <https://doi.org/10.31108/2.2021.4.24.4>.

8. Павленко Г. В. Толерантність до невизначеності як ресурс психологічного благополуччя студентів. [Електронний ресурс]: *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. Житомир: «Вид-во ЖДУ ім. І. Франка». 2019. Том VII. Екологічна психологія. Випуск 47. с. 208–219.

9. Павленко Г.В. Особистісні диспозиції як чинник психологічного благополуччя особистості в контексті невизначеності [Електронний ресурс]. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. Житомир: «Вид-во ЖДУ ім. І. Франка». 2018. Том VII. Екологічна психологія. Випуск 45. с. 230–239.

10. Терещенко К., Івкін В. Толерантність до невизначеності та її зв'язок із психологічним здоров'ям освітнього персоналу в умовах воєнного часу. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2023. № 1(28). С. 56–63. <https://doi.org/10.31108/2.2023.1.28.6>.

11. Федоришин Г. Толерантність до невизначеності як професійна компетентність психолога. *Психологія особистості : науковий теоретико-методологічний і прикладний психологічний журнал*. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2022. Т. 12. № 1. С. 73–79.

12. Albrecht, A-G., Ones, D. S., Dilchert, S., Deller, J., Paulus, F. M. Tolerance of ambiguity: Relations with expatriate adjustment and job performance. In Wiernik; Brenton M., Rüger, H., & Ones, D. S. (Eds.): *Managing Expatriates: Success Factors in Private and Public Domains* (Beiträge zur Bevölkerungswissenschaft). Vol. 50. P. 71–82. URL: <https://doi.org/10.3224/8474203150>.

13. Furnham A., Marks J. Tolerance of Ambiguity: A Review of the Recent Literature. *Psychology*. 2013. № 4. P. 717–728. <http://dx.doi.org/10.4236/psych.2013.49102>.

14. Gard D., Leung N. How Meaning Is Made: Ambiguity Tolerance as a Central, Operationalizable Concept for Psychotherapy Integration. *International Journal of Integrative Psychotherapy*. 2020. №. 11. P. 97–123.

15. McLain, D. L. Evidence of the properties of an ambiguity tolerance measure: The multiple stimulus types ambiguity tolerance scale-II. *Psychological Reports*. 2009. №105. P. 975–988.